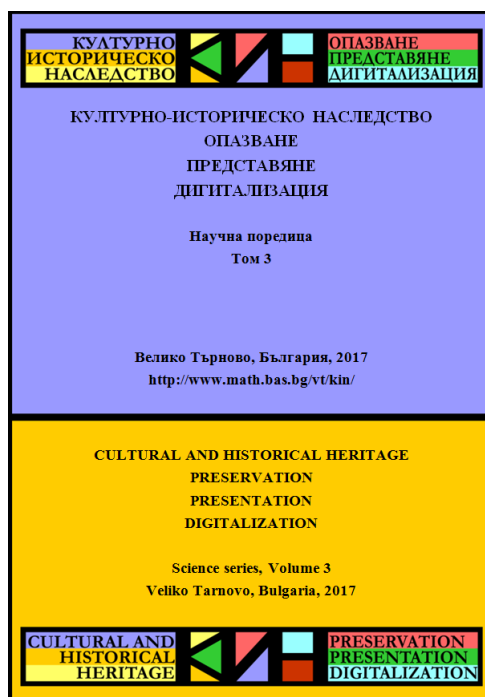


Science series
Cultural and
Historical
Heritage:
Preservation,
Presentation,
Digitalization
Volume 3, Issue 1, 2017

Editors
Petko St. Petkov
Galina Bogdanova

Publisher
Regional
Public Library
“P. R. Slaveykov”
V. Tarnovo, Bulgaria



ISSN: 2367-8038
Web:
<http://www.math.bas.bg/vt/kin/>

Научна поредица
Културно-
историческо
наследство:
опазване,
представяне,
дигитализация
Том 3, брой 1, 2017

Редактори
Петко Ст. Петков
Галина Богданова

Издателство
Регионална
народна библиотека
„П. Р. Славейков”
В. Търново, България

Gabriela Vapcarova, Darina Ilieva
The Human from the Nine Circle of the Hell. The personal archive of
Dr. Peter Dertliev
Pages 183-192

Габриела Вапцарова, Дарина Илиева
Човекът от деветия кръг на ада. Личният архив на д-р Петър
Дертлиев
Страници 183-192

http://www.math.bas.bg/vt/kin/files/papers/3_1/15-KIN-3-1-2017.pdf

Поредицата се издава със съдействието на:
Институт по математика и информатика при БАН
Съюз на учените в България, клон Велико Търново

Материалите в сборника са обект на авторско право.

Разрешение за направа на електронни или хартиени копия на част или на цяла публикация за лично или обучително ползване се предоставя без заплащане, при условие, че копията не са направени или разпространявани с цел печалба или търговска изгода и че копията са съпроводени с това съобщение и пълно цитиране на първата страница. За копиране под друга форма, за препубликуване или публикуване на сървъри се изисква предварително специално разрешение и/или заплащане.

Том 3, 2017, ISSN: 2367-8038, <http://www.math.bas.bg/vt/kin/>

Научни редактори:
проф. д-р Петко Ст. Петков, доц. д-р Галина Богданова

Технически редактори:
гл. ас. д-р Стефка Кънчева, гл. ас. д-р Николай Ноев, Паскал Пиперков
© Авторски колектив, 2017

Издателство:
Регионална народна библиотека „П. Р. Славейков”, гр. Велико Търново

The book is published with the assistance of:
Institute of mathematics and informatics at BAS
Union of scientists in Bulgaria, Veliko Tarnovo branch

This work is subject to copyright.

Permission to make digital or hard copies of portions of this work for personal or classroom use is granted without fee, provided that the copies are not made or distributed for profit or commercial advantage and that the copies bear this notice and the full citation on the first page. To otherwise reproduce or transmit in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording, or by any information storage retrieval system or in any other way requires written permission from the publisher.

Volume 3, 2017, ISSN: 2367-8038, <http://www.math.bas.bg/vt/kin/>

Editors:
Prof. Phd. Petko St. Petkov, Assoc. prof. Phd. Galina Bogdanova

Copy editors:
Assist. prof. Phd. Stefka Kancheva, Assist. prof. Phd. Nikolay Noev, Paskal Piperkov
© Editors, authors of papers, 2017

Publisher:
Regional Public Library “P. R. Slaveykov”, Veliko Tarnovo

СЪДЪРЖАНИЕ / TABLE OF CONTENT

Предговор	5
Preface.....	7
Съдържание / Table of Content	9
Част Първа – Културно-историческо наследство: проучване и представяне.....	11
Part One – Cultural and Historical Heritage: Study and Presentation	11
Петко Ст. Петков , Културно-историческото наследство в Шипченския проход и развитието на културния туризъм.....	12
Petko St. Petkov , Cultural and Historical Heritage in the Shipka Pass and the Development of Cultural Tourism	12
Мирко Робов , Още за гробовете на руски военни в двора на „Св. 40 мъченици“	20
Mirko Robov , More About the Graves of Russian Soldiers in the Yard of “St 40 Martyrs”	20
Мирко Робов , Епископията на Трапезица. Опит за реконструкция.....	33
Mirko Robov , The Bishop’s Church of Trapezitsa. An attempt to reconstruct.....	33
Евгени Коев , Игуменарницата в манастира „Свето Преображение Господне“ от Ивановските скални манастири.....	45
Evgeni Koev , The “Abbot Dwelling” in the Monastery of the Holy Transfiguration of God, Part of the Rock Hewn Churches of Ivanovo.....	45
Галия Тодорова , Богослужебно последование в литийните шествия според ръкописите, съхранявани в Научен архив, БАН, сбирка X, със сигнатура № 48, 50, 52 и 53.....	60
Galia Todorova , Liturgical Order in the Religious Processions According to Manuscripts Stored in the Scientific Archives, BAS, Collection X, with Signature № 48, 50, 52 and 53	60
Евгени Коев, Паскал Пиперков , За пътя на пренасяне мощите на св. Иван Рилски от Средец до Търновград през 1195 г. Хронология на Поклоническия поход „Св. Иван Рилски“ 2016	70
Evgeny Koev, Paskal Piperkov , On the Route of Transfer of the Relics of St. John of Rila from Sredetz to Tarnovgrad in 1195. Chronology of the Pilgrimage March “St. John of Rila” 2016	70
Елена Шатъко , Колокольный фонд Беларуси: статистические итоги паспортизации.....	101
Elena Shatko , Bells Fund of Belarus: Statistical Results of Certification.....	101
Светлана Дяконова-Арсен, Елена Дяконова , Историята и настоящето на две възрожденски къщи от Банско (Хадживълчевата и Тодевата)	117
Svetlana Diakonova-Arsen, Elena Diakonova , The History and the Present of two Renaissance Houses from Bansko (Hadjivulcheva and Todeva)	117
Част Втора – Културно-историческо наследство: технологии и стандарти за представяне и дигитализация.....	126
Part Two – Cultural and Historical Heritage: Technologies and Standarts for Presentation and Digitalization.	126
Zsolt Laszlo Markus, Tibor Szkaliczki, Gabor Kaposi, Miklos Veres, Gita Senka, Lubomil Draganov, Radoslav Pavlov, Detelin Luchev , GUIDE&HAND Applications for Bulgarian Cultural Heritage	127
Жолт Ласло Маркус, Тибор Скалицки, Габор Капоши, Миклош Вереш, Гита Сенка, Любомил Драганов, Радослав Павлов, Детелин Лучев , Приложения на системата GUIDE&HAND за Българско културно наследство	127

Гая Георгиева-Цанева, Същност на интерактивните системи, сигурност и достъпност	138
Galya Georgieva-Tsaneva, Nature of Interactive System, Security and Accessibility.....	138
Тодор Тодоров, Галина Богданова, Николай Ноев, Съвременни методи и технологии за представяне и защита на цифрови обекти в областта на културно-историческото наследство	148
Todor Todorov, Galina Bogdanova, Nikolay Noev, Modern Methods and Technologies for Preservation and Protection of Digital Objects from the Area of Cultural and Historical Heritage	148
Галина Богданова, Негослав Събев, Достъпност на туристическите услуги за хора с увреждания	156
Galina Bogdanova, Negoslav Sabev, Accessibility of tourist services for people with disabilities.....	156
Мариана Праматарова, Стандарти и съвременни подходи за представяне на музеите	164
Mariana Pramatárova, Standards and Contemporary Approaches for Museum Presentation	164
Част Трета – Културно-историческо наследство: личности, общности, родова памет.....	174
Part Three – Cultural and Historical Heritage: Personalities, Communities, Generic Memory.....	174
Драгомир Томов, Йосиф Буреш. Щрихи от историята на фотографията в България. По документи от личния архивен фонд на акад. Иван Буреш	175
Dragomir Tomov, Joseph Buresh. Moments of the Life of Photography in Bulgaria. According to Documents Preserved in the Personal Papers in a Archive of Ivan Buresh	175
Габриела Ванцарова, Дарина Илиева, Човекът от деветия кръг на ада. Личният архив на д-р Петър Дертлиев.....	183
Gabriela Vaptcarova, Darina Ilieva, The Human from the Nine Circle of the Hell. The personal archive of Dr. Peter Dertliev	183
Негослав Събев, Пътешествие на тъмно във виртуалния свят	193
Negoslav Sabev, A Journey in the Dark in the Virtual World	193
Георги Николов Георгиев, Трифонка Романова Попниколова, Марияна Николова Георгиева, 140 години от освобождението на Поликрайще от Османско робство	199
Georgy Georgiev, Trifonka Popnikolova, Mariana Georgieva, 140 Years Since the Liberation of Polikraishte from Ottoman Slavery.....	199
Приложение / Appendix 1	217
Колокольный фонд Беларуси: статистические итоги паспортизации	217
Bells Fund of Belarus: Statistical Results of Certification	217
Приложение / Appendix 2.....	224
Колокольный фонд Беларуси: статистические итоги паспортизации	224
Bells Fund of Belarus: Statistical Results of Certification	224
Приложение / Appendix 3.....	230
Историята и настоящето на две възрожденски къщи от Банско (Хадживълчевата и Тодевата)	230
The History and the Present of two Renaissance Houses from Bansko (Hadjivulcheva and Todeva).....	230



ЧОВЕКЪТ ОТ ДЕВЕТИЯ КРЪГ НА АДА. ЛИЧНИЯТ АРХИВ НА Д-Р ПЕТЪР ДЕРТЛИЕВ

Габриела Вапцарова, Дарина Илиева

Научен архив на Българската академия на науките, София, България

THE HUMAN FROM THE NINE CIRCLE OF THE HELL. THE PERSONAL ARCHIVE OF DR. PETER DERTLIEV

Gabriela Vapcarova, Darina Ilieva

*Scientific Archives at the Bulgarian Academy of Sciences, Sofia, Bulgaria
e-mail: dari_bas@abv.bg*

Summary:

*"I am Bulgarian and am proud of it!
I believe in the labor and talent of the whole people.
I love life in all its colors and forms. I love the man.
I love Bulgaria!"*

With these words of Dr. Peter Dertliev we can start the lines dedicated to the great Bulgarian social democrat and his documentary heritage. He is a person who, after 1989, became a symbol of the struggle for democracy.

The archival legacy of Peter Dertliev is a rich source of information about his thoughts, feelings and actions from 1989 until his death in 2000, For his professional career as a politician and parliamentarian, for the fate of social democracy in Bulgaria, for the unification of the left space. Not accidentally called it the patriarch of Bulgarian Social Democracy.

Keywords: *Democracy, Parliament, Bulgaria, Archive*

Резюме:

*“Българин съм и съм горд от това!
Вярвам в труда и таланта на целия народ.
Обичам живота във всичките му багри и форми.
Обичам човека.
Обичам България!”*

С тези думи на д-р Петър Дертлиев можем да започнем редовете, посветени на големия български социалдемократ и неговото документал-

но наследство. Личност, която в началото на промените след 1989 г. стана символ на борбата за демокрация.

Архивното наследство на Петър Дертлиев е богат източник на информация за неговите мисли, чувства и действия от 1989 г. до кончината му през 2000 г., за професионалния му път на политик и парламентарист, за съдбата на социалдемокрацията в България, за обединението на лявото пространство. Не случайно го наричат патриарх на българската социалдемокрация.

Ключови думи: Демокрация, Парламент, България, Архив

Докладът е посветен на големия български социалдемократ д-р Петър Дертлиев, чиято личност в началото на промените след 1989 г. стана символ на борбата за демокрация.

Като повечето известни политици Петър Дертлиев има уникална биография. Съдбата му отрежда да бъде свидетел на изключителни събития от историята на България, да се озове в центъра на съдбоносни за страната промени, да премине през жестоките изпитания на комунистическия ад и след дълги години на безвремие да излезе от мрака на неизвестността и да се превърне в обаятелния ръководител на българската демокрация.

Д-р Петър Дертлиев е роден на 7 април 1916 г. в с. Писарево, Ловешка област. В своята автобиография [1] пише, че е социалдемократ от юноша. Младостта му преминава в стачки, вдигане на трибуни – ту в съюз, ту в противоборство с комунистите. В резултат на това през 1936 и 1938 години е следствен, но до присъда не се стига.

По образование е лекар – завършва медицина през 1941 г. и от април същата година работи в с. Българене. През 1942 г. е сред гръцките трудоваци в Беломорието (Куманово). През януари 1944 г. е мобилизиран във Военната болница в г. Дупница. Малко по-късно е назначен за асистент в катедрата по анатомия на Медицинския факултет.

След 9 септември 1944 г. е член на Отечествения фронт в Софийския университет и в Медицинския факултет. Избран е за политически секретар на Съюза на социалдемократическата младеж (ССМ) за проявените му организационни качества, принципност и блестящо ораторство. За опозиционната си дейност срещу комунистическия режим е изпратен в лагер “Росица”. Същата 1946 г. е избран за народен представител от Плевен и Кюс-

тендил в VI Велико народно събрание [2]. Парламентарният дебют на Петър Дертлиев е свързан с неговите речи (януари – юни 1947 г.) за свободата на печата и автономията на Софийския университет.

1948 е годината, в която са погребани малкото надежди за свобода и демокрация. Само няколко месеца са изминали от ликвидирането на БЗНС и обесването на Никола Петков. Във Великото народно събрание Георги Димитров отправя закани към народните представители на опозиционната БСДП. На 2 юли 1948 г. с решение на Президиума на Народното събрание е отнет депутатския имунитет на Петър Дертлиев. Започва процесът срещу Коста Лулчев, Петър Търпанов, Крум Славов, Иван Копринков, д-р Петър Дертлиев, Цоньо Рачев, д-р Георги Петков, Петър Братков и Димо Янков. Д-р Дертлиев е обвинен в разгласяване на неверни и клеветнически твърдения срещу народната власт, разпространяване на лъжливи сведения с цел да се увреди на дружбата ни със СССР, разстройване на стопанския живот и агитация против мероприятията на народната власт. Обвинен е още в изпращането на отворено писмо до Световната младежка конференция в Лондон, “уронващо” престижа на българския народ и в подготовката на група за преминаване през границата за организиране в чужбина съпротивително движение срещу отечественофронтовската власт. Присъдата е прочетена на 16 ноември 1948 г. Коста Лулчев е осъден на 15 години, а всички останали на по десет години. Опозицията в България е ликвидирана.

В затворите и лагерите, през които минава, д-р Дертлиев получава всестранна подготовка. В лагера „Росица“ (1949) усвоява изкопчийския занаят, а в кариерата на лагер „Венчан“, Провадийско (1949) се научава да намира „дамара“ на камъка. В лагер „Белене“ е земеделски работник (1953 и 1955). Част от присъдата си излежава в наказателните отделения на Плевенския и Пазарджишкия затвори, където има възможности за дискусии на най-високо ниво с Димитър Гичев, Атанас Буров, Константин Муравиев, проф. Цоньо Цончев и др. Следва работа като лекар в затвора за криминални рецидивисти в Пловдив и болницата за туберкулозни в Кюстендил. В спомените си Дертлиев описва подробно и силно гамата от страдания, преживяни от него през тези дълги години [3]. Но нищо не променя политическите му убеждения, не сломява човека, обрекъл живот, близки и се-

мейство на свободата и човешкото достойнство. И той отправя призив към бъдното, извлечен от вече преживяното: *“Да пребъде духът на Дон Кихот в избраните да търсят идеала въпреки всичко грозно в живота”* [4].

На 7 февруари 1957 г. д-р Петър Дертлиев е освободен от затвора. До 1963 г. работи в туб-диспансера за деца в Трявна и Перник. След това до пенсионирането си през 1984 г. е завеждащ флуорографското отделение на Института по туберкулоза към Медицинска академия – София.

Настъпилата през 1989 г. нова политическа действителност д-р Дертлиев разбира много добре. И го показва пред обществото под формата на модерна и интелигентна диалогичност, на един новаторски дух и с отговорността на истински партийен лидер. Името му свързваме само и единствено с БСДП, която заедно с д-р Атанас Москов, инж. Груди Панчев, инж. Александър Константинов, Виолина Лулчева, Руен Крумов и Михаил Петков възстановява на 26 ноември 1989 г. [5]. Председател е на българските социалдемократи до своята кончина.

Във времето на многолюдни митинги и еуфория д-р Дертлиев влиза с опита на парламентарист от опозицията в VI-то ВНС, с биографията на непримирим борец за правда и последователен социалдемократ. Участва в работата на Кръглата маса [6]. През 1990 г. е депутат в VII-то ВНС, избран с листата на Съюза на демократичните сили (СДС). Кандидат е на СДС за президент на страната, но Българската социалистическа партия (БСП) не приема кандидатурата му с мотива, че е краен антикомунист.

Друг исторически момент от живота на Дертлиев е свързан с приемането на новата Конституция на страната. Когато част от депутатите на СДС напускат ВНС става ясно, че техните действия водят до хаос и всичко, спечелено до лятото на 1990 г., ще бъде изгубено. Вече става дума не за съдбата на една или друга партия, а за съдбата на България. И той прави своя избор – остава в Парламента да воюва и изгражда новата Конституция (12 юли 1991 г.) [7].

От момента на излизането на българските социалдемократи от коалицията СДС през 1991 г., Петър Дертлиев се стреми да създаде политически център, алтернатива на БСП и СДС, да сформира силно социалдемократическо ядро. И до голяма степен го постига чрез поредица от споразумения за общо сътрудничество. Първото от тях е между партиите от

Българския демократичен център (БДЦ): АСО, ДП, ДП – КС, ЗП, ПЛ, ПК “Екогласност” и БСДП [8]. В навечерието на предсрочните парламентарни избори за 37-то ОНС през септември 1994 г. се ражда и коалицията Демократична алтернатива за републиката (ДАР), на която пръв председател на ротационен принцип е д-р Дертлиев [9]. След поредния изборен неуспех в политически план се предприема курс към изграждане на обединени демократични сили за участие в бъдещата изборна борба. Постепенно се слага край на войната между двете социалдемократически формации БСДП и СДП и започва изграждане на Социалдемократически алианс (СДА). Следва и споразумение за политическо сътрудничество и съюзни отношения между БСДП и Гражданско обединение на републиката (ГОР) на Александър Томов [10]. През май 1996 г. БСДП се присъединява с анекс към споразумението Обединени демократични сили (ОДС), подкрепяйки кандидата на коалицията Петър Стоянов за президент [11]. Самата регистрация на коалицията (СДС, ДП, БЗНС и БСДП) става след множество спорове и перипетии, а позицията на Петър Дертлиев слага основата за бъдещо разцепление в партията. ОДС печели победа, но в Парламента има само двама социалдемократи. И този път Докторът не успя да се завърне в лоното на законотворците, а в управлението влиза неговият най-ярък опонент Теодор Дечев [12]. При създамата се ситуация съратниците му в партията не застават в негова защита.

След 42-я конгрес на БСДП през септември 1997 г. [13] председателят д-р П. Дертлиев започва провеждането на “самостоятелна” линия, известна като Лесидренско-Солунски обединителен процес. За осъществяването ѝ той често използва външни за БСДП хора, на които възлага задачи и международни контакти, без да информира дори неговите привърженици. Последвалите два извънредни партийни форума през есента на 1998 г. (Пловдив и Варна) [14] разкриват ясно изразените противоречия между гласуваните конгресни решения и провежданата от ръководството политика. Довчерашните съратници на Дертлиев в лицето на Йордан Нихризков, Божидар Митев, Теодор Дечев, Иван Гърнев и др. изпращат съобщение до печата относно неговите последни политически изяви, довели според тях до пълна идейна капитулация пред БСП. Следват протестни декларации от местни партийни структури срещу непоследователната политика на цент-

ралното ръководство и резките промени в поведението на д-р Дертлиев, дори го определят като предателство на социалдемокрацията.

Още преди варненския конгрес на БСДП Дертлиев декларира, че ще се оттегли от председателския пост в името на млади и енергични хора, които да осъществят голямата цел – създаването на едно разумно социалдемократично управление на страната. До края на живота си остава почетен председател на партията, а може би и действащ такъв, тъй като се водят съдебни дела и формално в сила е старото ръководство, избрано на 42-я конгрес. Така по същество действат две паралелни организации с коренно противоположни интереси и политика.

По същото време д-р Дертлиев търси нови възможности за консолидация на левите сили посредством създаване на Съюз “Социалдемокрация” (ССД), инициран от БСДП и Обединен блок на труда (ОБТ) като първа стъпка за обединяване на лявоцентристкото пространство [15]. Реален успех за двете формации в рамките на ССД е подписването на споразумение с БЕЛ на Александър Томов и Либерален съюз на Димитър Луджев за общо участие в предстоящите местни избори през 1999 г. [16]. И ако, както твърди Дертлиев, новото хилядолетие принадлежи на социалдемокрацията, то трябва да започне у нас с победата на новата левица първо в местните избори, а после и в парламентарните.

Ролята на д-р Дертлиев в обновителните и единителни процеси на левицата е изключително важна. Стоейки редом до социалиста Георги Първанов, лейбъриста Кръстьо Петков и либерала Ахмед Доган, той се превръща в онази обединителна фигура на бъдещата лява коалиция, към която по-късно биха могли да се присъединят земеделци, еколози, комунисти. Един процес, който ще трае с години след смъртта му и е от огромно значение за развитието на страната.

Така си отива д-р Дертлиев – с непомерното усилие за обединение на левицата с идеология, философия и програма, съответни на съвременната социалдемокрация. В новата история на България той ще остане сред най-изявените строители на третата българска държава като последователен привърженик за изграждане на единна Европа. Верен е на социалдемократическите принципи свобода, справедливост, солидарност. Но над всичко поставя интересите на България.

За Петър Дертлиев, който се гордее, че има 65 години стаж в БСДП, времето тече много бързо. В последното си интервю пред екип на “24 часа” дни преди да приключи земния си път на 5 ноември 2000 г., уморен и болен, Докторът казва: *“Аз се прощавам с живота и въпреки това не съм свалил знамето. Не си победен, докато не позволиш да сгазят твоето знаме. Моето е още вдигнато, ще го вземат други. А България ще живее”*.

Документите, свързани с живота и дейността на Петър Дертлиев, както и неговите книги, са предадени безвъзмездно след смъртта му от неговата съпруга Петя и дъщеря му Антоанета Дертлиев в НА – БАН. През месец юни 2005 г. е регистриран личен фонд на негово име (№ 258). Хронологическите граници на документите, разпределени в единадесет раздела, са 1989 – 2001 г., като има малко на брой исторически материали от поранен период. Фондът съдържа 920 архивни единици. Не са предавани части от архива на фондообразувателя на други институции.

В първия раздел на фонда са систематизирани документи от биографичен характер: единствено запазената автобиография на Петър Дертлиев, бюлетината за избирането му за депутат във ВНС (1946), удостоверение от МВР, че не е бил сътрудник на Държавна сигурност. Тук се съдържат и няколко изложения с обвинения в доносничество, в сътрудничество и с Гешев, и с комунистите. Част от тях са анонимни и целят дискредитиране на личността му. Хронологично са подредени отзиви от пресата за работата на Петър Дертлиев като политик и партиен лидер, цитати от негови изказвания и др. Имайки предвид интересната му и богата биография можем само да съжаляваме, че в НА БАН са предадени малко на брой лични документи. Едно ново постъпление, очаквано от нас до края на годината, ще обогати неимоверно архивния фонд на Петър Дертлиев.

Разделът с документи от творческата дейност на фондообразувателя не е голям по обем и обхваща няколко подраздела. На първо място са включени работните екземпляри на неговите мемоари с авторови бележки и разсъждения, по-голямата част публикувани. С талантливо перо и темпераментно слово чрез своите спомени той предлага историята на едно неот-

клонно и без страх за живота си участие в политическите борби като член на социалдемократическата партия. Тези препълнени със събития, възторзи, емоции и разочарования години на надежди и грешки, на политически-еднодневки, аматьори, провокатори и агенти очакват своите безпристрастни читатели от ХХІ век.

Разнообразни по съдържание са статиите на Петър Дертлиев, засягащи партийно-политически проблеми, създадени с дълбочина и острота на езика и насочени към гражданите на България и към дневния ред на обществото.

Запазените във фонда интервюта и разговори разкриват великолепната ораторска дарба на Дертлиев и носят неговото послание към поколенията. Те се отличават със своята актуалност и проникателност, с отговорността пред избирателите за всички политически решения относно бъдещето на България и левицата.

Политическата дейност на фондообразувателя е представена чрез изготвени от него декларации, докладни, партийни програми, апели и др. свързани с работата му като партиен лидер и общественик. Тук се отнасят и множество политически анализи, доклади, слова и речи по важни вътрешни и международни събития, ситуацията в страната, за изхода от кризата и ролята на БСДП в тези процеси.

В раздела “Лична кореспонденция” са подредени писмата до и от Петър Дертлиев, поздравителни картички, както и между трети лица. Систематизирани са по кореспонденти и в хронологичен ред. Малка част от писмата са от организации и официални лица с отправени молби за участие в заседания и конференции, даване на мнение по различни теми, поздравления за рождения му ден. Основната част от кореспонденцията е от членове на местни партийни структури, управленски кадри на БСДП и други партии, държавни ръководители и др. по организационни и партийни проблеми, по политически въпроси за бъдещето на страната, устройството на държавата, перспективи пред БСДП, кооперативната система у нас, националния въпрос и от личен характер. Сред кореспондентите срещаме имената на Фелипе Гонзалес, Жельо Желев, Георги Първанов, Жан Виденов, Александър Томов, Йордан Нихризов, Вили Бранд, Пиеро Фосино, Герхард Шрьодер и др.

Най-голямата и съществена част от документите във фонда са обособени в раздел “Партиен архив” с няколко подраздела. Материалите са систематизирани по хронологичен признак, което дава възможност да се проследят точно събитията по възобновяването, организацията и дейността на БСДП за годините 1989 - 2001. Това включва мястото на партията в обществено-политическия живот на страната, проблемите на регионалните организации и фракционната дейност в тях, отношението на местните структури към централното ръководство, много организационни и програмни документи, сътрудничество с други партии от политическия център и изграждането на коалиции, международни контакти и инициативи на българските социалдемократи. Също и политически анализи и становища за състоянието и перспективите на БСДП, позиции по въпросите на отбраната и националната сигурност и др. Всички тези материали представляват добра основа за бъдеща изследователска работа върху целия политически спектър от най-новата история на България.

Във фонда са отложени и документи на съпътстващи БСДП организации, фондации и движения. Става въпрос за младежките организации на партията ССДМ и СДСС, материали за идейно течение “Социален либерализъм” и идейно обединение “АДП в БСДП”, редица клубове и фондации.

Чуждите материали във фонда обхващат исторически документи и спомени, множество политически анализи, статии, изследвания, доклади, изказвания и интервюта.

Интерес представляват запазените документи за институцията “Кръгла маса”, както и парламентарния архив за 9-то НС, VII-то ВНС, 37 и 38 НС.

Архивното наследство на Петър Дертлиев е богат източник на информация за неговите мисли, чувства и действия от 1989 г. до кончината му през 2000 г., за професионалния му път на политик и парламентарист, за съдбата на социалдемократията в България, за обединението на лявото пространство. Не случайно го наричат патриарх на българската социалдемократия.

Литература и архивни източници

1. SA-BAS, f. 258, a. u. 1 (НА БАН, ф. 258, а.е. 1.)
2. SA-BAS, f. 258, a. u. 2 (НА БАН, ф. 258, а.е. 2.)
3. SA-BAS, f. 258, a. u. 18 (НА БАН, ф. 258, а.е. 18.)
4. Dertliev, P. A. On the Coals, S., Fund. "Yanko Sakazov", ISBN 954-8989-05-0, 1998, p. 176. (Дертлиев, П. А. По жаравата, С., фонд. "Янко Сакъзов", ISBN 954-8989-05-0, 1998, с. 176).
5. SA-BAS, f. 258, a. u. 233 (НА БАН, ф. 258, а.е. 233.)
6. SA-BAS, f. 258, a. u. 238, 239, 243 etc. (НА БАН, ф. 258, а.е. 238, 239, 243 и др.)
7. SA-BAS, f. 258, a. u. 278, 295, 296 etc. (НА БАН, ф. 258, а.е. 278, 295, 296 и др.)
8. SA-BAS, f. 258, a. u. 310 and follows (НА БАН, ф. 258, а.е. 310 и следв.)
9. SA-BAS, f. 258, a. u. 378, 381, 390 (НА БАН, ф. 258, а.е. 378, 381, 390.)
10. SA-BAS, f. 258, a. u. 382 (НА БАН, ф. 258, а.е. 382.)
11. SA-BAS, f. 258, a. u. 405 (НА БАН, ф. 258, а.е. 405.)
12. SA-BAS, f. 258, a. u. 416-418 (НА БАН, ф. 258, а.е. 416-418.)
13. SA-BAS, f. 258, a. u. 427 (НА БАН, ф. 258, а.е. 427.)
14. SA-BAS, f. 258, a. u. 478, 479 (НА БАН, ф. 258, а.е. 478, 479.)
15. SA-BAS, f. 258, a. u. 462 (НА БАН, ф. 258, а.е. 462.)
16. SA-BAS, f. 258, a. u. 498 (НА БАН, ф. 258, а.е. 498.)

<i>Научна поредица</i>	<i>Science series</i>
<i>Културно-историческо наследство:</i>	<i>Cultural and Historical Heritage:</i>
<i>опазване, представяне,</i>	<i>Preservation, Presentation,</i>
<i>дигитализация</i>	<i>Digitalization</i>
<i>Том 3, 2017</i>	<i>Volume 3, 2017</i>

<i>Редактори</i>	<i>Editors</i>
<i>Петко Ст. Петков</i>	<i>Petko St. Petkov</i>
<i>Галина Богданова</i>	<i>Galina Bogdanova</i>

<i>Издателство</i>	<i>Publisher</i>
<i>Регионална народна библиотека</i>	<i>Regional Public Library</i>
<i>„П. Р. Славейков“</i>	<i>“P. R. Slaveykov”</i>
<i>Велико Търново, България</i>	<i>Veliko Tarnovo, Bulgaria</i>

ISSN: 2367-8038
Web: <http://www.math.bas.bg/vt/kin/>